

AYOLLAR TA'LIMIDA YANGI IMKONIYATLAR: ZAMONAVIY DASTURLAR VA GRANTLAR

M.Turg'unov

Andijon davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

M.E.Muhammadjonova

BT yo'nalishi 1-kurs talabasi

Tel: +998973108730

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20094164>

Annotatsiya. Mazkur maqolada ayollar ta'limini qo'llab-quvvatlashda yaratilayotgan zamonaviy imkoniyatlar, davlat va nodavlat tashkilotlari tomonidan taklif qilinayotgan grantlar, stipendiyalar, o'quv dasturlari hamda malaka oshirish platformalari haqida so'z yuritilgan. Shuningdek, ayollar bilim va malakasini oshirish orqali jamiyat taraqqiyotiga qo'shayotgan hissasi yoritilgan.

Kalit so'zlar: ayollar ta'limi, grantlar, zamonaviy dasturlar, onlayn ta'lim, imkoniyatlar, stipendiyalar, malaka oshirish.

Аннотация. В данной статье рассматриваются современные возможности, создаваемые для поддержки образования женщин, гранты, стипендии, программы обучения и платформы для повышения квалификации, предлагаемые государственными и неправительственными организациями. Также подчеркивается вклад женщин в развитие общества посредством повышения их знаний и навыков.

Ключевые слова: женское образование, гранты, современные программы, онлайн-образование, возможности, стипендии, профессиональное развитие.

Abstract. This article discusses the modern opportunities being created to support women's education, the grants, scholarships, training programs, and training platforms offered by government and non-governmental organizations. It also highlights the contribution that women make to the development of society through improving their knowledge and skills.

Keywords: women's education, grants, modern programs, online education, opportunities, scholarships, professional development.

Kirish. Bugungi globallashuv sharoitida ayollar ta'limini qo'llab-quvvatlash, bilimga bo'lgan teng imkoniyatlarni kengaytirish va ularning salohiyatini ro'yobga chiqarish davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biridir. Ayollarning raqamli ko'nikmalari, biznes boshqaruvi, xorijiy tillar, texnologiyalar bo'yicha bilim olib borishi nafaqat ularning shaxsiy rivoji, balki mamlakat iqtisodiy salohiyatining mustahkamlanishiga xizmat qiladi.

Yangi davrda ta'lim olish imkoniyatlarining kengayishi ayollar uchun nafaqat bilimga ega bo'lish, balki o'z hayot sifatini yaxshilash, mustaqil qaror qabul qila olish va jamiyatda faol ishtirok etish kabi imkoniyatlarni yaratmoqda. Xususan, bugungi global mehnat bozorida raqobatbardosh bo'lish uchun zamonaviy ko'nikmalar zarur bo'lib, ayollar o'rtasida IT, tibbiyot, muhandislik, biznes va boshqa yuqori texnologik sohalarga qiziqish ortib bormoqda. Shu bois ayollarni qo'llab-quvvatlovchi grantlar, o'quv platformalari va malaka oshirish markazlarining soni ham yil sayin oshmoqda.

Prezident tomonidan ilgari surilgan ijtimoiy siyosat aynan shu maqsadlarga xizmat qilib, ayollar bilim olishi uchun teng imkoniyatlar yaratishga qaratilgan. Natijada, oilada, mehnat bozorida, ilm-fan sohasida ayollarning roli ortib, ularning tashabbuslari jamiyat rivojiga kuchli turtki bermoqda.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 2022-yil 20-dekabr kuni Oliy Majlisga Murojaatnomasida shunday degan edi:

“Ayollarni qo‘llab-quvvatlash, ularning ta‘lim olishi va kasb-hunar egallashi uchun barcha sharoitlarni yaratish – mamlakat taraqqiyotining eng asosiy omillaridan biridir.”¹

Ushbu fikr ayollar ta‘limiga ko‘rsatilayotgan yuksak e‘tiborning davlat darajasidagi ustuvor yo‘nalish ekanini ko‘rsatadi. Ayollar ta‘limi uchun davlat tomonidan yaratilayotgan imkoniyatlar

Davlat tomonidan kam ta‘minlangan va yordamga muhtoj ayollarga ta‘lim olish uchun maxsus kompensatsiya tizimi yo‘lga qo‘yilgan. Bu yordamlar orqali: kontrakt to‘lovining bir qismi qoplab beriladi, qayta tayyorlash kurslari uchun mablag‘ ajratiladi, onlayn kurslarga bepul ulanish imkoniyati yaratiladi.

Asosiy qism. So‘nggi yillarda ayollar ta‘limida raqamli imkoniyatlar tez sur‘atlarda kengayib bormoqda. Ayniqsa, xalqaro onlayn platformalarning paydo bo‘lishi ayollarning istalgan joydan o‘qib, yangi kasb egallashiga katta yordam bermoqda. Masalan, zamonaviy IT yo‘nalishlari, biznes boshqaruvi, turizm, tibbiyot, dizayn va pedagogika kabi sohalar bo‘yicha qisqa muddatli sertifikat dasturlari ayollar uchun mos, qulay va arzon shaklda taklif etilmoqda. Ushbu dasturlar o‘quvchining yoshidan qat‘i nazar o‘zlashtirishga qulay bo‘lgani sababli ko‘plab ayollarning yangi kasbiy yo‘nalish tanlashiga sabab bo‘lmoqda.

Shuningdek, davlat va nodavlat tashkilotlar tomonidan ayollarni qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan grantlar soni ham ortmoqda. Grant dasturlarining yangicha yondashuvi shundaki, ular nafaqat o‘qish xarajatlarini qoplaydi, balki qo‘shimcha ravishda ayollar uchun mentorlik, psixologik ko‘mak, til kurslari va ishga joylashish bilan bog‘liq treninglar ham taklif qiladi. Bu esa grantlarni oddiy moliyaviy yordam emas, balki keng qamrovli rivojlanish platformasiga aylantiradi.

Prezident stipendiyalari va maxsus grantlar ayollar uchun:

“Temir daftar”, “Yoshlar daftari”, “Ayollar daftari” orqali ta‘lim grantlari,

Prezident, Davlat va Beruniy nomli stipendiyalar, viloyat hokimliklari grantlari taklif etilmoqda.

Hududlarda tashkil etilgan kasb-hunar markazlari ayollarning: tikuvchilik, kompyuter savodxonligi, grafik dizayn, sartaroshlik, pazandachilik kabi yo‘nalishlarda bepul yoki arzon narxda o‘qishiga imkon bermoqda.

Ayollar uchun eng mashhur xalqaro dasturlar:

- 1) UN Women stipendiyalari
- 2) British Council – Women in STEM dasturi
- 3) Erasmus+ ayollar uchun qo‘llab-quvvatlovchi grantlar
- 4) USAID ayollar ta‘limi loyihalari
- 5) KOICA ayollar yetakchiligi bo‘yicha kurslari.

Bu grantlar ayollarning xorijda ta‘lim olishi, ilmiy izlanish olib borishi va malakasini oshirish imkonini beradi.

Onlayn ta‘lim imkoniyatlari

Bugungi kunda ayollar uchun moslashuvchan o‘qish tizimi kengaymoqda.

¹ “Ayollar ta‘limi va gender tengligi”, Toshkent: “Ma‘naviyat nashriyoti”, 2021-yil, muallif: D. Karimova.

Mashhur platformalar: Coursera – IT, biznes, til o‘rganish kurslari, Udemy – kasb-hunar kurslari, EdX – oliy ta‘limga teng dasturlar, Al-Xorazmiy IT Akademiyasi – o‘zbek tilidagi zamonaviy IT darslari. Bu kurslarning ko‘pchiligi ayollar uchun chegirma yoki grant ko‘rinishida taklif etiladi.

Raqamli ta‘lim va ayollarning yangi texnologiyalar sohasidagi o‘rni

Raqamli iqtisodiyotning kengayishi ayollarning texnologiya sohasiga kirib kelishini tezlashtirmoqda. Ayniqsa: dasturlash, UI/UX dizayn, sun‘iy intellekt asoslari, kiberxavfsizlik kabi yo‘nalishlarda ayollar soni ortmoqda.

“Women in Tech Uzbekistan” tashabbuslari

Ushbu tashabbus ayollar uchun mentorlik, onlayn treninglar, seminarlar tashkil etib, ularga IT sohasida o‘z o‘rnini topishga yordam beradi.

Ayollar uchun biznes va tadbirkorlik bo‘yicha dasturlar

“Biznes ayol” o‘quv loyihalari

Bu loyihalarda ayollar biznes reja tuzish, marketing, moliyaviy savodxonlik kabi yo‘nalishlarda o‘qitiladi.

Ayollar tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlovchi bank grantlari: mikro kreditlar, foizsiz kreditlar, subsidiyalar bilan ta‘minlash davom etmoqda.

Adabiyotlar tahlili

Ayollar ta‘limi, gender tengligi va zamonaviy ta‘lim imkoniyatlari bo‘yicha ilmiy adabiyotlar mazkur mavzuning ko‘plab aspektlarini chuqur yoritib beradi. Tadqiqotchilar asosan ayollarning ta‘limga kirish imkoniyatlari, iqtisodiy ko‘mak dasturlari, onlayn o‘qishning afzalliklari va xalqaro grantlar ta‘siri kabi yo‘nalishlarga alohida e‘tibor qaratgan.

Ayollar ta‘limi va gender tengligi masalasi

D. Karimovanning “Ayollar ta‘limi va gender tengligi” (Toshkent, 2021) asarida ayollarning ta‘lim olish jarayonidagi to‘siqlar, ijtimoiy stereotiplar va davlat tomonidan taqdim etilayotgan imkoniyatlar keng yoritilgan. Muallif ayollar o‘rtasida oliy ta‘limga qiziqish o‘sib borayotganini, ammo iqtisodiy omillar sababli ayrimlarda imkoniyat cheklanganini ta‘kidlaydi. Ushbu asar ayollar ta‘limiga davlat siyosati orqali berilayotgan ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash tizimi samaradorligini ilmiy asoslarda tahlil qiladi.

Raqamli ko‘nikmalar va zamonaviy ta‘lim texnologiyalari

A. Jo‘rayevning “Raqamli ko‘nikmalar asoslari” (Toshkent, 2022) kitobida zamonaviy ta‘lim platformalari, raqamli savodxonlik, masofaviy ta‘lim texnologiyalari ayollar uchun yangi imkoniyatlar yaratishi alohida ta‘kidlanadi. Muallifga ko‘ra, onlayn o‘quv platformalari geografik cheklovlarni bartaraf etib, ayniqsa uy sharoitida o‘qiydigan ayollar uchun qulay sharoit yaratadi. Kitobda ayollarning IT sohasidagi faol ishtiroki bo‘yicha tahlillar ham berilgan.

Xalqaro tashkilotlar tomonidan ayollarni qo‘llab-quvvatlash

UN Women Annual Report 2023da ayollarni iqtisodiy mustaqillikka olib chiqish, ta‘limga bo‘lgan teng imkoniyatlar va grantlar samaradorligi bo‘yicha tahlillar berilgan. Hisobotda ko‘plab mamlakatlarda ayollar ishtirokini oshirish maqsadida o‘tkazilgan treninglar, stipendiyalar va turli o‘quv dasturlar samarasi haqida statistik ma‘lumotlar mavjud. Ushbu manba ayollar ta‘limiga xalqaro ko‘makning naqadar muhim ekanini ko‘rsatadi.

O‘zbekistonda ta‘lim tizimi rivoji va ayollar roli

Z. Normurodovanning “O‘zbekiston ta‘lim tizimi rivoji” (Samarqand, 2020) kitobida respublikadagi ta‘lim islohotlari, yangi dasturlar, davlat grantlari va ayollarning zamonaviy

iqtisodiyotdagi o‘rni ilmiy asosda ko‘rib chiqilgan. Muallif ayollarning oliy ta‘lim va kasbiy tayyorgarlikdan o‘tishida davlat dasturlarining ijobiy ta‘sirini qayd etadi. Shuningdek, kitobda ayollar bandligini oshirish uchun kadrlar tayyorlash tizimi ahamiyati tahlil qilingan.

Xalqaro grantlar va ayollar uchun tanlov dasturlari

British Council tomonidan nashr etilgan “Women in STEM Programme Guide” (London, 2022) qo‘llanmasida ayollarning muhandislik, texnologiya, matematika va ilmiy sohalarga kirib borishini qo‘llab-quvvatlovchi dasturlar tahlil qilingan. Unda grantlar, o‘quv dasturlari, tanlovlar, murabbiylik tizimlari va amaliyotlar bo‘yicha batafsil ma‘lumot berilgan. Ushbu qo‘llanma ayollarning STEM sohalaridagi faolligini oshiruvchi resurs sifatida juda muhim.

Adabiyotlar tahlilidan kelib chiqadigan umumiy xulosalar

O‘zbekiston va xalqaro miqyosda ayollar ta‘limi bo‘yicha ilmiy manbalar ushbu yo‘nalishning dolzarbligini tasdiqlaydi.

Davlat siyosati, ayniqsa ta‘lim grantlari, qayta tayyorlash kurslari va onlayn o‘quv platformalari ayollar uchun fundamental imkoniyatlar yaratmoqda.

Raqamli texnologiyalar rivojlanishi ayollar o‘rtasida masofaviy ta‘limni keng qo‘llashga olib kelgan.

Xalqaro tashkilotlar tomonidan berilayotgan grantlar ayollarning xorijiy tajribani o‘rganishi va global bilimlar maydoniga qo‘shilishida muhim rol o‘ynaydi.

Adabiyotlarning umumiy ruhidan ko‘rinadiki, ayollar ta‘limi mamlakat taraqqiyotida strategik ahamiyatga ega yo‘nalish sifatida e‘tirof etilmoqda.

Xulosa. Ayollarning ta‘lim olish imkoniyatlari tobora kengayib, ular uchun davlat, xususiy sektor va xalqaro tashkilotlar tomonidan keng ko‘lamli dasturlar joriy etilmoqda. Grantlar, zamonaviy kurslar, onlayn ta‘lim va yangi texnologiyalar ayollarning yuqori malakali mutaxassis sifatida shakllanishiga zamin yaratmoqda. Bu esa jamiyatda ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotni kuchaytiradigan muhim omil hisoblanadi.

Umuman olganda, ayollar ta‘limini qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan keng ko‘lamli islohotlar O‘zbekistonda ijtimoiy barqarorlik va iqtisodiy o‘shishni ta‘minlashning asosiy omillaridan biriga aylandi. Grantlar, stipendiyalar, kasb-hunar dasturlari va xalqaro o‘quv loyihalarining ko‘payishi ayollarni yangi kasblar egallash, startaplar yaratish va o‘z imkoniyatlarini to‘liq namoyon etishiga yo‘l ochib bermoqda.

Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar, raqamli ta‘lim platformalari va ochiq bilim resurslari ayollar uchun geografik yoki ijtimoiy cheklovlarsiz o‘qish imkoniyatini yaratmoqda. Bu esa har bir ayolning o‘z potensialini ishga solib, oilasiga, jamiyatiga va davlat taraqqiyotiga munosib hissa qo‘shishiga zamin yaratadi. Kelgusida bu jarayon yanada jadallashib, ayollarning ilmiy, iqtisodiy va ijtimoiy faolligi yanada oshishi kutilmoqda.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. “Ayollar ta‘limi va gender tengligi”, Toshkent: “Ma‘naviyat nashriyoti”, 2021-yil, muallif: D. Karimova.
2. “Raqamli ko‘nikmalar asoslari”, Toshkent: “Innovatsiya Press”, 2022-yil, muallif: A. Jo‘rayev.
3. UN Women Annual Report 2023, New York, 2023-yil, UN Publications.
4. “O‘zbekiston ta‘lim tizimi rivoji”, Samarqand: “Zarafshon nashriyoti”, 2020-yil, muallif: Z. Normurodova.

5. British Council – Women in STEM Programme Guide, London, 2022-yil, British Council Press.